

Atlantis nêsos

- "ön som tillhör Atlas"

Bild: Eva Wik
Text: Eva och Johan Wik

Var låg Atlantis?

Atlantis nêsos, "ön som tillhör Atlas"
Atlantis är en fantasieggande tanke, en dröm som funnits med oss sedan antiken. Många har sett den som sann, men myten har sitt ursprung i texter skrivna av Platon.

Platon var en filosof i stadsstaten Aten och levde mellan 428-348 f.v.t. (se *förklaring längst ned*). I sina verk *Kritias* och *Timaios*, beskriver han en fiktiv konversation mellan sin lärare Sokrates och några mer eller mindre samtida och/eller påhittade statsmän. Historien handlar om hur en tänkt idealstat Aten (*den perfekta staten*) besegrade det dekadenta (*förfallna, livströtta*) och korrupta Atlantis mer än 9 000 år tidigare.

Platons Atlantis är en ö stor som Nordafrika och mellanöstern tillsammans, rik på resurser och befolkad av gudsättlingar. De försöker erövra världen, och besegras av Aten, sedan dränker gudarna Atlantis och dess innevanare som straff för deras omoral.

Platon la Atlantis och dess vidsträckta skärgård utanför Gibraltar, vilket skulle fyllt Atlanten mellan Nordafrika och Nordamerika. Det finns inga tecken på havsbotten att något så stort skulle legat där.

Befolkningsmängden på Atlantis år 9600 f.v.t., går att räkna ut från beskrivningen av dess militär: 12 miljoner soldater, från det kan man anta att befolkningen var upp till 250 miljoner, vilket är 100 gånger fler än som levde på Jorden då.

Vem var Platon?

Platon var tänkare och lärare, snarare än historiker. Att siffrorna och beskrivningar är så överdrivna var för att få det att låta dramatiskt. Publiken visste att man använde berättelser för att förklara sin filosofi, och förstod att det inte var en riktig plats.

Det flesta som läst om myten, med en del undantag, har förstått att det var en allegori (*liknelse*). Till exempel ve-

tenskapsmannen Olaus Rudbeck den Äldre, inte bara trodde på den, utan placerade Atlantis i Sverige, med centrum i Uppsala.

Platon kan ha fått inspiration från flera olika källor, bland de troligaste är *Minoerna*, *Sjöfolken*, och *Helike*. Minoerna på Kreta tillhörde den första avancerade civilisationen i Europa. Dess undergång cirka 1000 år innan Platon startade med flera naturkatastrofer, och påskyndades av de första grekiska civilisationerna.

Sjöfolken beskrivs av de antika egyptierna som ett samlingsnamn på flera folk vars hemländer är ett mysterium. Under Platons livstid drabbades Grekland av flera naturkatastrofer. Stadsstaten Helike sänktes av en tsunami, och resterna blev ett populärt turistmål, då hus och en staty av Poseidon kunde ses från båt. Platon skrev sedan sina verk ungefär 10 år senare.

Synen på Atlantis på 1800-talet

Moderna bilden av Atlantis kommer från boken "Atlantis: The Antediluvian World" skriven 1882 av Ignatius Donnelly. Han var inspirerad av nyandlighetsrörelsen och var en föregångare inom New Age-rörelsen, och trodde att myten var sann.

Atlantis i modern tid avbildas då som att ha överlevt katastrofen för att göra den mer trovärdig var de mycket mindre än i Platons texter. Den följer då ofta någon eller några av dessa konventioner:

- Är en minoisk eller grekisk koloni
- Beskrivs som högstående och invånarna har magiska, teknologisk eller psykiska krafter
- Är kopplat till utomjordingar, ufon och rymdkolonier
- Finns kvar som en undervattenstad, ofta bebodd av sjöjungfrur
- Gömmer sig från omvärlden
- Beskrivs som ursprunget till alla stora civilisationer